

(החודש מעמוד 22)

המתנחלים שערויות ב, מערת המכפלה, שיגתה הממי שלה את הסדרים שם לטובתם.

בשנת תשל"ו נמשכה שיטה זו. בגבור המהומות בגדה המערבית — בתגובה על ההתנחלות בקדום, החלטת הר שופטת להחיר תפילה יהודית בהר הבית וההתגררות ב מערכת המכפלה — החליטו אנשי הקריה "ללמד את הר ערבים לקח". הם ירדו לעיר, כשהם מושיעים בנשק חם, תפסו שייך ערבי זקן, הכריחו אותו לסלק מחסום שהוקם עליידי מפגינים ערביים. לאחר מכן תפסו שני צעירים ערביים, שיסו בהם כלב אימתני, חטפו אותם לקריה, הפשיטו אותם עירומים והילקו אותם.

התיאור הזכיר פוגרום אנטישמי במזרח אירופה. לא היה זה דמיון מיקרי: **הלאומנות היהודית החדשה, שנוצרה בגטו שני מזרחי אירופה, לא יכלה לתאר לעצמה שילטון ואר נות אלא כהעתק לדוגמות הזכורות מתיאורי האכזריות והמתוך הספרות.**

מכאן התופעה הנראית מורה לכאורה, אך שהיא טבעית לגמרי: מעשי הקנאים היהודיים בארץ דומים להפליא למעשי השילטונות במדינות העלובות ביותר ש ראתה אירופה מימיה: המישטרים הלאומניים המכווערים במזרח אירופה שלפני מלחמת העולם השנייה. החל בר מתנחלי חברון וכלה בישראל קניג, הם מזכירים כמרים, פוליטיקאים ומושלי מחוזות אוקראיניים ופולניים, ליטאים ורומנים.

תגובת השילטון הישראלי היתה חלושה ומעוררת רחמים. לוינגר הועמד לדין על אישום מגוחך — לא על עצם עריכת הפוגרום, אלא על העלבת קציני צה"ל. בתום מישפט צבאי שדמה לפארסה, זוכה וחזר הביתה כמנצח. אחרי זריקת עיניו, עברו מתנחלי קריית ארבע ל התקפה נגדית. הם הרחיבו את תחום עירם, פלשו לגבעות סמוכות, ניסו להקים שם בתים, התכתשו עם חיילים. לא היה ספק ששיגו את שלהם.

כל אותו זמן שימשה קריית לוינגר מטה יעור וחיל מילואים לכל מיבצע התנחלות של גוש אמונים. לוינגר עצמו חרג מן התחום של התנחלותו, השתתף במיבצע התנחלות בארץ כולה. היה אחד מאבות התנחלות הגדולה של תשל"ו — קדום.

הוא סימל את האתגר הגדול ביותר שקם, מאז קום המדינה, למישטר הדמוקרטי, לכסים הרוחני וספורי השילטון של ישראל.

BLUT UND BODEN

ז שה לוינגר אינו מסמל רק את התנועה המעמידה את האתגר הזה, אלא גם את האידיאולוגיה המאיימת על כל מסכת המוסכמות של המישטר הקיים — זו שיצחק רבין כינה אותה, השנה בשם "משחיתות שקף".

אולי יותר מכל אדם אחר בגושי אמונים, הוא מייצג את הנהר הרוחני שניתוכו נשי פכו כל חובלים הרעיוניים של הלאומנות המיסטית והדת החדשה.

לוינגר מתגאה בעיקר בסבו מצד האם, הרב זיגמונד פרנקל, שהיה יהודי מתון, ושבנו — אחי אמו של משה — היה הפרופסור הנודע למאתמטיקה בירושלים, אברהם הלוי פרנקל. מישפחת פרנקל היתה שייכת לאצולה הר אינטלקטואלית, אך ההשפעה האמיתית על חייו באה מ כיוון מישפחת האב — מישפחה שהיתה מעורה באור תודוסיה הגרמנית הנוקשה.

אורתודוקסיה זו, שמקורה היה בעיר פראני קפורט (על הנהר מיין), קמה על כרכיו של שמשון (בן) רפאל הירש, היתה זאת אסכולה פרוסית, שצמחה על רקע העולם הרוחני של גרמניה דאז, באמצע המאה שעברה.

העיקרון המנחה היה, "תורה עם דרך ארץ" — כש הארץ היתה גרמניה. חסידיה ראו בעצמם לא רק בני דת-משה האורתודוקסית, אלא גם בני הלאום הגרמני. הם היו לאומנים גרמניים לכל דבר, ועלו לא פעם על הלאומנים בני דתישוע.

הלאומנות הגרמנית המודרנית היתה שקועה תמיד ברעיונות מיסטיים, שבמרכזם עמדו שניים: הגזע והאדמה. הקשר המיסטורי בין הגזע והאדמה היה ההימנון היסודי של תפיסה לאומית זו, והתנגו בו לא פעם צלילים ש הזכירו ימים פגניים.

אדמת ה, פאטרל אנד" הגרמנית היתה קדושה. עובדי האדמה, שהשקיעו בה את זיעתם, היו בעלי יעוד לאומי מיוחד, והם היו יקרים לאומה מבני הערם. כי רק מתוך האדמה, ומתוך מגע מתמיד עימה, יכלו הכוחות הלאומיים להתחדש שוב ושוב.

כמו כל מרכיבי הלאומנות הגרמנית, הגיע גם זה להגזמה מיפלגתית בפילוסופיה הנאצית. בצורתו הסופית הזאת, הוא מצא את כימויו כאחת הסימטות המובהקות ביותר של הנאציו נדיסוציאליזם הגרמני: **BLUT UND BODEN.**

"דם ואדמה", קריאת הקרב של "מנהיג הכריזם" הר נאצי, ואלטר דרה, היתה קריאת הקרב של הנאציו הר משתולל. אחד ממעשיו הראשונים של דרה, בהגיעו ל כהונת שר החקלאות של הרייך, היה לחוקק חוקי תחלואת. שאסר על כל אדם להחזיק בנחלת חקלאית בגרמניה אם לא יכול היה להוכיח את טוהר דמו הגרמני מאז 1800. המטרה העליונה של היטלר עצמו היתה להרחיב את

"שטח המחיה" הגרמני מיוצחה, לצרף ל, נחלת האבות" הגרמנית מיליוני קילומטרים מרובעים נוספים, להשמיד את הסלאבים היושבים עליה במתות-מות, ולחלקה בין מתנחלים גרמניים חדשים.

אל צבאוח יוצא לדרך

עם עזיית הנאציוזם נותק הקשר בין האורתודוקסיה היהודית בגרמניה ובין הלאומנות הגרמנית, שהתנכלה

ריצת יוצחון אחרי כינת הממשלה

ריקוד בסבסטיה עם היצאה לקדום

ליהודים. אולם האורתודוקסים נשארו לאומנים. הלאומנות היהודית תפסה את מקום הלאומנות הגרמנית. "תורה עם דרך ארץ" הפכה, "תורה עם דרך ארץ ישראל". קודם לכן, כאשר קם העיתונאי הווינאי המתבולל

תיאודור הרצל וייסד את הציונות, התנגדה לו האורתודוקסיה הגרמנית כמו הרבנים האורתודוקסים בכל רחבי אירופה. רבני הדור קיללוהו, גידפוהו, ראוהו שליח השטן, על כי לא המתין למשיח — שרק הוא היה מוסמך להביא את הגאולה ולקבץ את עם ישראל.

הרצל היה מושפע גם הוא מרעיונות הלאומנות הגרמנית. את מדינת היהודים כתב, לדבריו, בהשפעת המר סיקה המשכרת של ריכארד ואגנר, מאבות המיסטיקה הגרמנית הלאומית החדשה. הוא האמין בחשיבות האדמה — אם כי לא חשב על ארץ ישראל דווקא, ומוכן היה להקים את הקהילה היהודית החדשה בארגנטינה, באוגנדה או בכל מקום אחר.

כאשר אימצה האורתודוקסיה היהודית-הגרמנית לעצמה את הלאומנות היהודית היה המעבר קל בשבילה. היא פשוט העתיקה את הרעיונות הלאומניים ממולדת אחת לשניה.

סבו של משה לוינגר היה עדיין אנטי-ציוני קיצוני. אביו כבר היה ממייסדי תנועת עזרא, תנועת הנוער הר דתית-לאומנית-קיצונית של פועלי אגודת ישראל, שכמה מראשיה נמנים עתה עם ראשי החסידים של ארץ ישראל-שלמה, משה עצמו היה, בנעוריו, מדרוך תנועה זו בארץ.

בעיר מולדתו, מינכן, הגיע אליעזר לוינגר במגע מוקדם עם הנאצים. מינכן היתה מרכזם. שם ערך אדולף היטלר את נסיון ההפיכה שלו — הפושט בבית-המרוח. משם קרנה תורת-הגזע החדשה, וגם תורת "הדם והאדמה".

לא היה צורך להמציא רעיונות של "דם ואדמה" במסורת היהודית. הם היו קיימים מאז שחר הימים. אולם בעוד שדגכי יהודי דתי מן הדור הקודם היה זה רק אחד המוטיבים הרבים בשלד הערכים והרעיונות של היהדות, הוא נשקף עתה מן האוצר העשיר. הוענקה לו הר ככורה, וכימעט בייעודיות.

איש כמו משה לוינגר לא היה צריך לעמול כדי להגיע לכך. עשו זאת לפניו אבותיו הרחוקים — אותם מורי-הדרך, שהוא מזכיר אותם בלי-הרהר.

באלף השנים הראשונות של קיומה, התפתחה דת ישראל במרוצת הדורות מפולחן של שבט, שצמח משר שים פגניים, לקראת תורה של מוסר אוניברסלי. אל הצבאות, שצעד בראשם עמו והביס את אויביו ואת אלוי היהם, הפך בהדרגה אלהים של מוסר עולמי, שמאס בזבחים, שחס על בני-גינווה ועל חיילי פרעה כשם שחס על בני-ישראל, ושתבע מעמו רמה מוסרית גבוהה יותר מאשר מכל הגויים.

כאשר הגיעה הדת היהודית לשלב זה, שוב לא היתה קשורה באדמה. בכל ימי הבית השני חי רוב רובו של העם היהודי מחוץ לגבולות ארץ-ישראל. זמן רב לפני חורבן הבית השני, לא היה המיקודש אלא סמל דתי, יעד לעלייה רגל.

מיליוני היהודים ברחבי העולם לא השתתפו במרד המכבים או במרד הקנאים. אוצרות-התרבות הגדולים של היהדות, כמו התלמוד הבבלי, נולדו מחוץ לגבולות הארץ. התלמוד התרים או השמיץ את המכבים, הקנאים ובר כוכבא ("ברכוזיבא"). ספרי המכבים נשתמרו רק בידי הגויים, לא בידי ישראל. וכל פרשת מצדה לא היתה נודעת לדורות מאוחרים לעולם, לולא יוסף בן-מתתיהו "הבוגד", ששמר את זיכרם בספירו היווניים.

ניששה והמהר"ל

ה יהדות האיניברסלית נאבקה בשתי חזיתות — נגד הנצרות, שנטלה את רעיונותיה המתקדמים בר יותר ועירבבה אותם בפילוסופיה יונית, ונגד הקנאים, שחזרו לפולחן-השבט הפרמיטיבי של ימיקדם. הקנאים הזבילו את היישוב בארץ להתאבדות לאומית, והנוצרים כבשו את העולם. אך היהדות האיניברסלית החזיקה מעמד ופרחה. יהודה הנשיא, עורך-המישנה שהיה ידיו האישי של הקיסר הרומאי הנאר מרוס אורליוס, סימל את הר גישה הפתוח-העולמי, רחבת-האופקים של יהדות זו, ש פנתה עורף לאדמה ופנים לתלמוד.

המוטיב הדתי של ארץ-ישראל לא נעלם, כמובן, מי עולם מאוצר-הרעיונות של היהדות. אי-אפשר היה לשכוח כי על מיצוות-עשה — כמו שמיטה וערלה — ניתן היה לשמור רק בארץ. תמיד היו יהודים שמיצוות אלה משכו אותם לתחומה של ארץ-ישראל. אך לרוב העצום של הר יהודים, החל באנשי-הרוח הגדולים וכלה במאמינים פשו טים, לא היתה ארץ-ישראל אלא ארץ-הקודש הסימלית, השייכת לעבר ולימי המשיח.

עולם רוחני זה התחיל להשתנות, בהדרגה, רק לקראת סוף ימיה-הבניים. רוחות חדשות נשכו בעולם, רוחות של לאומנות חדשה, שי השתלטה על העמים כמרוצת מאות בשנים. היא השפיעה גם על היהדות.

יהודה הלוי, המשורר היהודי מספרד, נכסף אל ארץ ישראל והאמין בעליונות הגזע היהודי. הוא מת בדרך לארץ. רבי משה בן-נתמן (הרמב"ן) נמשך גם הוא ארצה, התמקם בירושלים לפני 700 שנים. הקבלה, שחסידיה צמשכו אל ארץ-ישראל, יצרה את האווירה המיסטית ש אחד קלטה רבים מן היסודות האלה. אין זה מיקרה כי אחד מיורשי הקבלה, הרב ליווא בן-בצלאל (המהר"ל) מספראג, יוצר הגולם, הוא אחד הגיבורים הרוחניים של משה לוינגר. אולי בהשפעת השוביניזם שנאה בימי חייו, לפני 400 שנים, בקיסרות האוסטרית, הטיף המהר"ל לעליונותם